

RIKTLINJE

Riktlinjer för **DÖDSBOHANDLÄGGNING**

Dokumentnamn

Riktlinjer för dödsbohandläggning

Dokumenttyp

Riktlinjer

Fastställt/upprättad

2025-05-26

Diarienummer

SN/2025:54

Giltig till

Tills vidare

Dokumentansvarig/processägare

Socialchef

Beslutsinstans

Socialnämnden

Dokumentet gäller för

Handläggare och chefer inom socialförvaltningen

Tidigare revidering, datum och diarienummer

-

Innehåll

Inledning	4
Syfte	4
Beskrivning	4
1.1 Allmänt.....	4
1.2 Formella krav på handläggningen	4
2 Kommunens ärendeansvar.....	5
2.1 Dödsboförvaltning	5
2.2 Dödsboanmälan.....	6
2.2.1 Schematisk översikt för dödsboförvaltning och dödsboanmälan	6
2.3 Begravning	7
2.4 Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad.....	8
2.5 Internationella dödsbon	8
2.6 Timtaxa.....	8
2.7 Tillgänglighet och bemötande.....	8
Uppföljning.....	10

Inledning

Detta dokument innehåller anvisningar för handläggning av dödsboärenden från Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner. Det är kommunernas socialnämnder som har ansvar för handläggning av dödsboärenden. Handläggningen sker i Sigtuna kommun enligt samverkansavtal mellan Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner avseende dödsbohandläggning.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling. Riktlinjerna ska ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen samt i de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras. Interna handläggningsrutiner ska finnas och hållas uppdaterade för det praktiska arbetet inom de olika ärendedområdena. Förutom vad som anges i dessa riktlinjer gäller även Socialstyrelsens handböcker och allmänna råd samt andra antagna styrdokument för socialförvaltningens arbete.

Beskrivning

1.1 Allmänt

Samma dag som en person avlider övergår det som personen ägde, avtal och skulder till ett dödsbo. Ett dödsbo upphör när arvskiftet är klart. Utgångspunkten är att dödsbodelägare förvaltar och avvecklar dödsboet samt tar hand om begravningsarrangemanget.

Socialnämnden har ett ansvar att i vissa fall bistå dödsboet. Det gäller i första hand när dödsbodelägare saknas och/eller tillgångar saknas. I enlighet med socialnämndens reglemente ansvarar socialförvaltningen för åtgärder rörande dödsboförvaltning och dödsboanmälan i vissa fall.¹

1.2 Formella krav på handläggningen

Enligt ärvdabalken (ÄB) är det en kommuns socialnämnd som åläggs utföra handläggningen. Handläggning av dödsboanmälan och dödsboförvaltning utgör därmed socialtjänst, varför socialtjänstlagens (SoL) handläggningsregler blir tillämpliga.

Dödsbohandläggningen innehåller flera ärendetyper och beslut som styrs av olika författningar skiljer sig handläggningsreglerna åt för de olika åtgärderna.

De tjänster en kommun utför vid dödsboförvaltning och gravsättning efter en avliden person är inte ett led i kommunens myndighetsutövning.

Handläggningen kan resultera i följande typer av beslut:

¹ Reglementen för Sigtuna kommuns nämnder KS/2025:27

1. Beslut att göra dödsboanmälan
2. Beslut att inte göra dödsboanmälan
3. Beslut att överlämna förvaltning och avveckling till dödsbodelägare
4. Beslut att överlämna förvaltning och avveckling till Allmänna arvsfonden
5. Beslut att överlämna förvaltning och avveckling till god man för bortovarande
6. Beslut att föranstalta om bouppteckning enl. 20 kap 2 § 2 st ÄB
7. Beslut att förvalta och avveckla dödsboet

Dessa beslut kan enligt 6 kap 33 § kommunallagen delegeras till tjänsteman, dock inte till uppdragstagare. Besluten ska enligt 6 kap 35 § kommunallagen anmälas till nämnden. Normalt sker detta genom att besluten listförs och anmäls med en viss periodicitet till nämnden. Besluten kan överklagas genom laglighetsprövning enligt 10 kap kommunallagen.

2 Kommunens ärendansvar

2.1 Dödsboförvaltning

När någon har avlidit ska efterlevande make eller sambo, arvingar och universella testamentstagare (dödsbodelägare) enligt 18 kap. 1 § ÄB gemensamt förvalta den avlidnes egendom under boets utredning.

Om sammanlevande dödsbodelägare, efterlevande make som inte är delägare eller annan delägare, som kan ta hand om boet saknas är socialnämnden enligt 18 kap. 2 § ÄB ansvarig för boets provisoriska förvaltning till dess att dödsbodelägare har spårats och underrättats samt övertagit förvaltningen av dödsboet. Enligt förarbetena till ärvdabalken ska den kommun som har huvudansvaret för den avlidnes sociala omvårdnad i livstiden även hantera dödsboförvaltningen. Enligt 2a kap. socialtjänstlagen (SoL) ligger huvudansvaret för levande persons sociala omvårdnad på bosättningskommunen. Det är således den kommun som var den avlidnes bosättningskommun vid dödsfallet som har att hantera den provisoriska dödsboförvaltningen och dödsboanmälan. Definition av bosättningskommun regleras i 2a kap. 3 § SoL. Observera att det sedan är folkbokföringskommunen som blir begravningsort. Det kan innebära transport av den avlidnes kvarlevor till annan ort. I de fall egendom provisoriskt ska omhändertas ansvarar den kommun där egendom finns för handläggningen. För kostnaderna har socialnämnden rätt till ersättning av dödsboet, se avsnitt om Timtaxa.

Socialnämnden har enligt 18 kap. 2 § 2 st ÄB ansvar för att göra de inledande åtgärder som annars är en plikt för dödsbodelägare och efterlevande make som inte är delägare enligt 18 kap. 2 § 1 st ÄB.

Om det inte står klart vem som är dödsbodelägare ska socialnämnden skyndsamt utreda om detta, för att så snart som möjligt kunna överlämna förvaltningen till dödsbodelägare och därmed avsluta den provisoriska förvaltningen. I vissa fall kan uppgifter finnas om okänd arvinge.

En del personer kan ha haft god man samtidigt som de också saknar efterlevande. God mans uppdrag upphör i samband med dödsfallet men denne har en underrättelseskyldighet till socialnämnden om att dennes huvudman/klient är avliden. I de fall som socialnämnden tar in en släktutredning kan överförmyndarnämnden behöva underrättas i samband med slutredovisning. Överförmyndarnämnden kan med stöd av regler i sekretesslagen och överförmyndarförordningen begära ut släktutredning och andra uppgifter för att fullgöra sitt eget arbete. Observera att slutkostnader för god mans arbete innan och i samband med dödsfallet inte är att se som en kostnad som ska betalas av socialnämnden även om god mans arvodesersättning ska utgå av kommunala medel.

2.2 Dödsboanmälan

Bouppteckningen enligt 20 kap. 8a § ÄB ersätts med en dödsboanmälan hos Skatteverket. Dödsboanmälan är en form av förenklad bouppteckning. Det ska kunna konstateras utan en allt för omfattande utredning om förutsättningar föreligger för anmälan. I regel rör det sig om tillgångar under ett halvt basbelopp.

Dödsboanmälan upprättas om den avlidnes tillgångar inte täcker annat än begravningskostnader och andra utgifter med anledning av dödsfallet. En skriftlig dödsboanmälan upprättas då av socialnämnden. Vid tveksamhet om det föreligger förutsättningar för dödsboanmälan bör de anhöriga uppmanas att göra en bouppteckning. Beslut att inte genomföra en dödsboanmälan kan inte överklagas.

En dödsboanmälan sker inte när det förekommer komplicerade värderingsfrågor eller tvister i dödsboet. Exempelvis bör dödsboanmälan användas med försiktighet när efterlevande makes tillgångar och ekonomiska förhållanden nämnvärt skiljer sig från den avlidnes. Om det finns fast egendom eller tomträtt, bostadsrätt, testamente eller äktenskapsförord i boet hänvisas till bouppteckning. Mer information finns på Skatteverkets hemsida eller hos begravnings-/juristbyrå.

2.2.1 Schematisk översikt för dödsboförvaltning och dödsboanmälan

	Tillgångar finns Bouppteckning måste göras	Tillgångar saknas Dödsboanmälan kan göras
Dödsbodelägare finns	1.Förvaltning och avveckling lämnas till dödsbodelägarna. (Beslut 2 och 3)	5. Förvaltning och avveckling lämnas till dödsbodelägarna. (Beslut 1 och 3)
Dödsbodelägare saknas (Allmänna arvsfonden (AA) blir dödsbodelägare)	2. Anmälan av dödsfallet hos Kammarkollegiet Förvaltning och avveckling	6. Anmälan av dödsfallet hos Kammarkollegiet för att få fullmakt från AA Förvaltning och avveckling

	överlämnas till god man för AA. (Beslut 4)	(Beslut 1 och 7)
Ingen dödsbodelägare har påträffats men kan finnas	3. Anmälan om god man för bortovarande hos Överförmyndarnämnden. God man ansöker om boutredningsman som tar över förvaltning och avveckling. (Beslut 5)	7. Anmälan om god man för bortovarande hos Överförmyndarnämnden för att få fullmakt från god man. Förvaltning och avveckling (Beslut 1 och 7)
Dödsbodelägare agerar inte OBS undantagsfall ex vid svår sjukdom eller annat svårt hinder.	4. Föranstalta om bouppteckning. Förvaltning och avveckling lämnas till dödsbodelägarna. (Beslut 3 och 6)	8. Förvaltning och avveckling lämnas till dödsbodelägarna, alternativt om särskilda skäl - förvaltning och avveckling med fullmakt från dödsbodelägarna (Beslut 1 och 7)

2.3 Begravning

Enligt 5 kap. 10 § begravningslagen (BL) ska stoftet efter den avlidne kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd om det finns särskilda skäl för det. Gravsättning sker normalt sett på av kommunen anvisad begravningsplats. Om stoftet inte har kremerats eller gravsatts inom föreskriven tid ska Skatteverket undersöka anledningen till dröjsmålet och, om det behövs, underrätta den kommun som anges i 5 kap. 2 § BL.

Om den avlidne saknar anhöriga som ordnar med begravningen har kommunen skyldighet att ordna så att en begravning kommer till stånd. Undantagsvis kan begravning behöva ordnas i det fall anhöriga saknar förmåga att ordna ceremonin själva. Begravning ska enligt 5 kap. 2 § BL ordnas av den kommun där den avlidne senast var folkbokförd eller, om den avlidne inte har varit folkbokförd i Sverige, av den kommun där dödsfallet inträffade. Socialnämndens uppgift är att bestämma om begravningen och beställa denna hos en begravningsbyrå. Begravning sker normalt enligt ceremoniordning för Svenska kyrkan eller, i det fall annat trossamfund är känt, efter respektive samfunds ordning. Möjlighet till borgerlig ceremoni finns som alternativ. I en del särskilda fall förekommer begravning utan ceremoni.

Den som tillhör Svenska kyrkan och därmed betalar kyrkoavgift behöver inte betala för begravningsgudstjänst enligt Svenska kyrkans ordning. En begravning utom Svenska kyrkans ordning kan vara av borgerlig, dvs. icke-religiös, eller av religiös karaktär. Vid borgerlig begravning och vid begravning av annan religiös karaktär ombesörjer och bekostar dödsboet officiant och svarar för eventuella övriga kostnader i samband med ceremonin.

2.4 Ekonomiskt bistånd till begravningskostnad

Begravningskostnad ska i första hand täckas av tillgångarna i dödsboet. Det är möjligt för dödsbodelägarna att ansöka om ekonomiskt bistånd för begravningskostnad hos den avlidnes bosättningskommun. Enligt huvudregeln är bosättningskommunen ansvarig för handläggning av begravningskostnader enligt 2 a kap. 2 - 5 §§ SoL. I de fall det inte går att fastställa bosättningskommun är det vistelsekommunen som är ansvarig.

Ansökan om ekonomiskt bistånd till begravningskostnader ska lämnas till den avlidnes bosättningskommun. Vid behov av ekonomiskt bistånd ska relevanta handlingar från dödsbohandläggningen skickas till bosättningskommunen.

2.5 Internationella dödsbon

Av lag (2015:417) om arv i internationella situationer framgår att om det i Sverige finns egendom efter någon som vid sin död inte hade sin hemvist i Sverige ska anmälan om dödsfallet ske till socialnämnden. Anmälan görs till socialnämnden av den som har egendomen i sin vård eller annars av den som är närmast till att göra anmälan.

Om det finns egendom i Sverige men svensk domstol eller annan myndighet inte är behörig att besluta om arvet, ska socialtjänsten, om det behövs, ta hand om egendomen och vidta nödvändiga åtgärder för tillsynen. Socialtjänsten ska överlämna egendomen till den som är behörig att ta emot den.

2.6 Timtaxa

Enligt 18 kap. 2 § ÄB och 5 kap. 2 § BL har socialnämnden rätt att ta ut ersättning av boet för sina kostnader för dödsboförvaltning och åtgärder enligt begravningslagen. Ersättningen baseras på beslut från Kommunfullmäktige. Kommunfullmäktige beslutar om timtaxan och eventuella kommande justeringar av timtaxan.

2.7 Tillgänglighet och bemötande

Frågor om tillgänglighet och bemötande är särskilt viktiga att uppmärksamma. Den första kontakten i frågor kring dödsboärenden sker genom kommunens kontaktcenter alternativt via e-tjänst via kommunens hemsida. Det är av vikt att dödsbodelägare blir väl bemötta och får möjlighet att komma till tals. De kan vilja utöva inflytande i handlägningsprocessen och även för kvaliteten av handläggningen. De som är i kontakt med socialtjänsten ska ges ett gott bemötande under tillgängliga former.

Socialtjänsten är skyldig att dokumentera handläggning och genomförande av dödsboärenden. All dokumentation sker i socialförvaltningens ärendesystem hos Sigtuna kommun. Dödsboet ska hållas underrättat om den dokumentation som förs och rätten att ta del av denna. Om dödsboet anser att någon uppgift är

oriktig ska detta antecknas. Det är viktigt att dokumentationen förs på ett sådant sätt att den är lätt att förstå. Förkortningar och liknande är därför olämpligt.

Dokumentationen ska omfatta dels den aktuella situationen, dels på vilket sätt utredningen gjorts, till exempel hur uppgifterna inhämtats. Den ska genomföras på ett sådant sätt att det framgår hur ärendet fortlöper och hur besluten genomförs samt vara saklig, objektiv och utformas med respekt för den enskilde. Registrering av ärende, aktualisering, startar också beräkning för om eventuell avgift ska tas ut av dödsboet för socialtjänstens hantering och de faktiska kostnaderna i samband med eventuell dödsboförvaltning.

Ärende stängs och arkiveras enligt det samverkansavtal avseende dödsbohandläggning som gäller mellan Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner samt socialförvaltningens rutiner för ärendehantering.

Uppföljning

Denna riktlinje följs upp i samband med förändringar i lagstiftning, förlängning eller omförhandling av samverkansavtal mellan Sigtuna, Sollentuna och Upplands Väsby kommuner avseende dödsbohandläggning.